

Adroddiad ar gyfer:	Y Pwyllgor Archwilio Cymunedau
Dyddiad y Cyfarfod:	25 Ebrill 2013
Aelod Arweiniol:	Aelod Arweiniol Parth y Cyhoedd
Awdur yr Adroddiad:	Cyfarwyddwr Corfforaethol Uchelgais Economaidd a Chymunedol
Teitl:	Ymchwiliadau i Llifogydd: Digwyddiadau Tachwedd 2012

---

1. Am beth mae'r adroddiad yn sôn?

Ers mis Chwefror 2013 mae ymchwiliadau wedi eu cynnal i'r llifogydd a welwyd ar draws Sir Ddinbych ym mis Tachwedd 2012. Mae'r ymchwiliadau wedi edrych ar sawl lleoliad gwahanol a bellach yn tynnu tuag at y diwedd. Bydd adroddiad llawn ar gael i'r Cyngor pan fo'r ymchwiliadau wedi eu cwblhau. Yn y cyfamser, mae diweddariad ar gael i'r Pwyllgor Archwilio Partneriaethau er gwybodaeth ac er hwyluso trafodaeth ar y canfyddiadau a'r argymhellion posib.

2. Beth yw'r rheswm dros lunio'r adroddiad?

Rhoi'r wybodaeth ddiweddaraf i'r Pwyllgor Archwilio Partneriaethau ar yr ymchwiliadau i'r llifogydd a rhoi cyfle i'r Pwyllgor drafod yr argymhellion posib cyn caiff yr adroddiad ei gwblhau.

3. Beth yw'r Argymhellion?

Argymhellir bod y Pwyllgor Archwilio Partneriaethau yn ystyried cynnydd yr ymchwiliadau ac yn trafod yr argymhellion posib.

4. Manylion yr adroddiad.

- 4.1 Ar 26/27 Tachwedd 2012, bu i nifer o ardaloedd Sir Ddinbych weld llifogydd difrifol. Mewn 12 ardal wahanol difrodwyd oddeutu 500 o eiddo, yn fusnesau ac yn gartrefi. Yn unol â Deddf Rheoli Llifogydd a Dŵr 2010, mae'r Cyngor yn cynnal ymchwiliadau i achos y llifogydd. Mae Cyfoeth Naturiol Cymru (Asiantaeth yr Amgylchedd gynt) yn cefnogi'r Cyngor gyda'u hymchwiliadau.
- 4.2 Lansiodd yr ymchwiliad yn ffurfiol ym mis Chwefror 2013 ac roedd disgwyl i'r Cyngor dderbyn adroddiad arno ym mis Mai. Fodd bynnag, mae'r ymchwiliadau i'r ddau achos mwyaf o lifogydd yn cymryd mwy o amser i'w cwblhau ac mae'n debyg na fydd yr adroddiad yn barod tan fis Mehefin. Mae Cylch Gorchwyl yr ymchwiliad wedi ei atodi er gwybodaeth (Atodiad 1).

- 4.3 Diben yr ymchwiliadau yw egluro pam cafwyd llifogydd, pa mor debygol yw llifogydd o ddigwydd eto, a beth sydd angen ei wneud i reoli perygl llifogydd.
- 4.4 Mae'r rhan fwyaf o'r ymchwiliadau'n cael eu cynnal gan y Cyngor a gan Gyfoeth Naturiol Cymru. Serch hynny, oherwydd cymhlethdod yr hyn a ddigwyddodd, mae arbenigwyr annibynnol wedi eu comisiynu i gynnal yr ymchwiliad i'r llifogydd yng Nglasdir, Rhuthun. Bydd yr arbenigwyr annibynnol, Dr Jean Venables a Clive Onion, hefyd yn adolygu canfyddiadau'r Cyngor a Chyfoeth Naturiol Cymru ar gyfer yr holl leoliadau eraill.
- 4.5 Dyma'r lleoliadau dan sylw:
- Rhuddlan
  - Llanelwy gan gynnwys eiddo ar hyd Ffordd Isaf Dinbych
  - Y Brwcws
  - Gellifor
  - Llanynys
  - Llanbedr DC
  - Park Place / Stryd Mwrog / Maes Ffynnon, Rhuthun
  - Glasdir, Rhuthun
  - Corwen
  - Loggerheads
  - Lôn Sarn
  - Glyndyfrdwy
- 4.6 Y meini prawf ar gyfer cynnal ymchwiliad i leoliad yw:
- Un eiddo neu fwy wedi cael llifogydd mewnol
  - Difrod i isadeiledd allweddol e.e. ffordd neu wasanaeth
  - Methiant agos o'r uchod fwy nag unwaith
- 4.7 Mae trafodaethau'n cael eu cynnal ar lefel genedlaethol ar p'un ai y dylid ymchwilio i lifogydd mewn eiddo dibreswyl neu anfasnachol a/neu lifogydd ar dir agored.
- 4.8 Mae'r ymchwiliadau i lifogydd yn cael eu cydlynu gan Grŵp Gwaith Ymchwilio i Lifogydd sy'n cynnwys swyddogion y Cyngor, Cyfoeth Naturiol Cymru a swyddogion yr Awdurdod Cefnffyrdd. Hyd yma, mae dau friff i fudd-ddeiliaid wedi eu cyhoeddi sydd wedi eu hatodi er gwybodaeth. Yn ogystal â hyn, mae cyfarfodydd wedi eu cynnal â chynrychiolwyr trigolion Glasdir a Llanelwy, dau le a welodd lifogydd difrifol iawn.
- 4.9 Mae crynodeb o'r canfyddiadau hyd yma a'r argymhellion wedi eu nodi yn Briff Budd-ddeiliaid 2 (Atodiad 2). Bydd diweddariad llafar yn ystod cyfarfod y Pwyllgor Archwilio Partneriaethau.
- 4.10 Oherwydd yr amser mae hi'n cymryd i gynnal ymchwiliad manwl i achos y llifogydd, er gwaethaf canlyniadau'r ymchwiliad, mae'r Cyngor

eisoes wedi gweithredu camau dros dro i fynd i'r afael â pherygl llifogydd. Mae'r rhain yn cynnwys:

- Gosod falfiau di-ddychwelyd gwrthlif ar ddraeniau dŵr wyneb yn y Brwcws ac ar sianel Stryd Mwrog, Rhuthun.
- Tynnu'r rhwyllau diogelwch oddi ar y 5 cylfat bocs yng Nglasdir a gosod mesurydd dŵr telemetreg dros dro yn sianel y cylfat.
- Atgyweirio bwnd amddiffyn rhag llifogydd Cae Ddôl, Rhuthun

5. Faint mae'n costio a sut fydd yn effeithio ar wasanaethau eraill?

Mae £40,000 wedi ei neilltuo ar gyfer yr ymchwiliad a'r costau cysylltiedig.

6. Pa fath o ymgynghoriad sydd wedi ei gynnal ac a yw Sgrinio'r Asesiad o Effaith ar Gydraddoldeb wedi ei wneud?

Hyd yma, mae dau Frîff Budd-ddeiliaid wedi eu cynhyrchu ar gyfer unrhyw un sydd â diddordeb. Mae cyfarfodydd cyswllt yn cael eu cynnal yn rheolaidd gyda chynrychiolwyr trigolion Glasdir ac mae cyfarfod tebyg wedi ei drefnu gyda chynrychiolwyr trigolion Llanelwy.

Nid yw Sgrinio'r Asesiad Effaith ar Gydraddoldeb wedi ei wneud.

7. Pŵer i wneud penderfyniad

Mae adran 19 Deddf Rheoli Llifogydd a Dŵr yn rhoi cyfrifoldeb ar y Cyngor, fel y Prif Awdurdod Llifogydd Lleol, i ymchwilio i lifogydd.

Erthygl 6.3.2(c) o Gyfansoddiad y Cyngor

Swyddog Cyswllt:

Cyfarwyddwr Corfforaethol Uchelgais Economaidd a Chymunedol
Rhif Ffôn 01824 706128